

Sociaal en Cultureel Planbureau

Landelijke
Werkgroep
Mudawwanah

Uitnodiging

Masterclass: Migratie, huwelijk en zelfbeschikking

Donderdag 25 januari 2018

10.00 - 17.00 uur Vrije Universiteit Amsterdam

Van wetenschappelijk onderzoek naar praktijk

Migratie, huwelijken en zelfbeschikking staan hoog op de agenda in Nederland. Migrantenvrouwen, en in het bijzonder huwelijksmigranten, komen vaak in een afhankelijke relatie en rechtspositie terecht en lopen daardoor een risico het slachtoffer te worden van huiselijk geweld, isolatie, eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap of gedwongen achterlating. Verschillende organisaties en instellingen waren en zijn actief op het gebied van hulpverlening, signalering, preventie en het bespreekbaar maken van geweld in afhankelijkheidsrelaties, al dan niet specifiek gericht op migrantenvrouwen. Er zijn publiekscampagnes, voorlichting en bijeenkomsten voor professionals en meldpunten om de informatie en transnationale hulpverlening te stroomlijnen. Het recht op zelfbeschikking, gendergelijkheid en sociaal/juridische gelijkheid vraagt voortdurend de nodige inzet en interventies.

De afgelopen periode is er op het gebied van migratie, huwelijk en zelfbeschikking veel wetenschappelijk onderzoek verricht. Deze onderzoeken kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan inzicht en kennis voor de praktijk op het gebied van preventie, signalering en hulpverlening. Wetenschappelijke kennis dient toegankelijk en bruikbaar te zijn voor derden. Maar de praktijk leert ook dat veel publicaties en daarmee bruikbare kennis de professionals en beleidsmakers helaas niet bereikt.

Waarom deze masterclass? Het doel is wetenschappelijk onderzoek toegankelijker te maken voor de dagelijkse praktijk van uitvoerders, beleidsmakers en bestuurders. We gaan er vanuit dat deze inzichten, kennis en verdieping een positieve bijdrage leveren aan preventie, sociale juridische hulpverlening en interventies in de praktijk. We geven in deze masterclass een introductie in een groot aantal publicaties over onderzoek op het gebied van migratie, huwelijk en zelfbeschikking. De meeste onderzoeken zijn verricht vanuit sociale, juridische en geesteswetenschappen.

Dank zij de medewerking van onderzoekers van universiteiten en kennisinstituten biedt deze masterclass een integraal aanbod van kennis en verdieping voor belangstellenden en hen die werkzaam zijn in het veld van migratie, huwelijk en zelfbeschikking. De publicaties zijn uiteraard ter inzage, of te koop en via internet beschikbaar.

Welkom zijn professionals, beleidsmakers, bestuurders en betrokkenen die werkzaam zijn in diverse sectoren van zorg en welzijn, hulpverlening, veiligheid, sociale/juridische dienstverlening, wijkteams en zelforganisaties op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Organisatie Masterclass en verdere informatie:

Vrije Universiteit Amsterdam, contact: Edien Bartels: e. E.A.C.Bartels@vu.nl t. 06-44610011

Sociaal Cultureel Planbureau, contact: Leen Sterckx: e. l.sterckx@SCP.NL t. 06-11255084

Landelijke Werkgroep Mudawwanah, contact: Joke Verkuijlen: e. mudawwanah@upcmail.nl t. 06-44614237

Adres locatie:

Vrije Universiteit Amsterdam, Hoofdgebouw, De Boelelaan 1081HV Amsterdam, zaal 12A00

Aanmelden via e-mail: mudawwanah@upcmail.nl

Programma
Masterclass: Migratie, huwelijk en zelfbeschikking
Donderdag 25 januari 2018 - 10.00 - 17.00 uur - Vrije Universiteit Amsterdam

Van wetenschappelijk onderzoek naar praktijk?

10.00 - Inloop en ontvangst met koffie/thee – indeling workshops

10.30 - Opening: Karen Van Oudenhoven- Van der Zee, Decaan van de Faculteit Sociale Wetenschappen aan de Vrije Universiteit

10.35 - Introductie en toelichting programma door de dagvoorzitter Lenie Brouwer, Vrije Universiteit

10.45 - Huwelijksmigratie in Nederland. De achtergronden en leefsituatie van huwelijksmigranten. Leen Sterckx, Sociaal en Cultureel Planbureau

Tussen 2007 en 2011 kwamen bijna 40.000 mensen als huwelijksmigrant naar Nederland. 70% daarvan zijn vrouwen. De meeste huwelijksmigranten kwamen uit Turkije en Marokko, maar ook de voormalige Sovjet-Unie en Thailand staan hoog in de top tien van herkomstlanden. In 2014 bracht het Sociaal en Cultureel Planbureau een groot onderzoek uit naar de ervaringen van deze huwelijksmigranten met de migratieprocedure en het opbouwen van een leven in Nederland. In deze lezing gaan we ook in op de donkere kanten daarvan: het verhoogde risico in aanraking te komen met huiselijk en eer gerelateerd geweld, verlating en huwelijkse gevangenschap.

11.30 - Migratie, huwelijk en zelfstandig verblijfsrecht: een terugkerend politiek en maatschappelijk debat. Betty de Hart, Vrije Universiteit

Voor migranten, en zeker voor huwelijksmigranten, is wetgeving over verblijfsrecht van essentieel belang. Verblijfsrecht is geen vaststaand gegeven. In deze lezing geven we een overzicht van de ontwikkelingen in de wetgeving met betrekking tot het afhankelijk verblijfsrecht gedurende de afgelopen decennia en de politieke en maatschappelijke discussie daar over.

12.15 - Vragen en discussie n.a.v. de inleidingen o.l.v. dagvoorzitter Lenie Brouwer

12.45 - Toelichting masterclasses middagprogramma

13.00 - Lunchpauze in de kantine van de VU

14.00 - 15.00 uur - Eerste ronde workshops

1. 'Ik ben hier nu wel gescheiden, maar daar ook?' Transnationale echtscheidingen in recht en praktijk.

Iris Sportel, Radboud Universiteit Nijmegen en Pauline Kruiniger, Universiteit Maastricht

Migranten hebben vaak een band met twee landen: het land van verblijf, zoals Nederland, en het land van herkomst. Maar wanneer ze in het ene land trouwen of scheiden, wil dat niet zeggen dat ze ook getrouwd of gescheiden zijn in het andere land. In deze workshop/lezing gaan we in op transnationale echtscheidingen waarin de familierechtssystemen van islam-georiënteerde en Europese landen, zoals Nederland, een rol spelen. We belichten deze problematiek vanuit twee invalshoeken: de juridische, waarin het islamitisch familierecht en het internationaal privaatrecht een rol spelen, en de rechtssociologische waar gekeken wordt hoe (ex-)partners in praktijk omgaan met het recht van beide landen.

2. Huwelijksdwang en gedwongen achterlating van vrouwen en kinderen

Edien Bartels, Vrije Universiteit en Eliane Smits van Waesberge, Verwey-Jonker Instituut

Achterlating is geen eenduidig verschijnsel. Het betreft verschillende categorieën van mensen, vrouwen, kinderen, jongeren. Daarnaast zijn ook verschillende patronen van achterlating te onderscheiden in de verschillende landen van herkomst. Achterlating kan plaatsvinden in combinatie met huwelijksdwang maar dat is lang niet altijd het geval. In deze workshop zullen we kort neerzetten wat de aard en omvang is van achterlating en vervolgens met behulp van cases, ingaan op verschillende patronen van achterlating en op huwelijksdwang in Nederland of in combinatie met achterlating.

3. Huwelijksgevangenschap in drie onderzoeken van de gemeente Rotterdam

Anita Nanhoe, Tamara van Batenburg-Eddes, Laura Hoekstra, Gemeente Rotterdam

In deze workshop gaat het om drie gezichten van huwelijksgevangenschap: eegerelateerde mechanismen, seksuele diversiteit en huwelijksmigratie.

15.15 - 16.15 uur – Tweede ronde workshops

1. Informele huwelijken: rechten, plichten en risico's. Susan Rutten, Universiteit Maastricht en Lisette Ipenburg, Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating

Wat betekent het om geen civiel huwelijk maar alleen een religieus of traditioneel huwelijk te hebben? Ben je dan volgens het recht getrouwd? En welke risico's loop je als je alleen een religieus of traditioneel huwelijk sluit? Welke bescherming biedt het recht wel aan het civiele huwelijk maar niet of minder aan een onofficieel huwelijk? In deze workshop zal aandacht worden besteed aan het juridische kader: waarom verlangt de wet een civiel huwelijk? Wat zijn de juridische risico's en gevolgen als er geen civiel huwelijk is? Wat zijn de dilemma's waarmee je als hulpverlener te maken kunt krijgen? De juridische pijnpunten en praktische dilemma's zullen worden toegelicht en geïllustreerd aan de hand van praktijkvoorbeelden.

2. Syrisch familierecht in Nederland – valkuilen en mogelijkheden

Esther van Eijk, onderzoeker en Theo Wijngaard, Boesjes & Wijngaard Advocaten

Veel Syrische vluchtelingen zijn recentelijk naar Nederland gekomen. Syrische migranten hebben niet alleen te maken met Nederlands recht, maar ook het Syrische familierecht speelt een belangrijke rol bij de inrichting van het familieleven hier in Nederland. Van Eijk & Wijngaard zullen op basis van hun, respectievelijk, onderzoeks- en rechtspraktijkervaring de volgende onderwerpen bespreken: echtscheiding, ouderlijk gezag & omgangskwesties. Familiewetgeving in Syrië, actueel en transnationaal.

3. Familiehuwelijken, debatten over medisch genetisch risico's en wetgeving in Nederland

Oka Storms Movisie en Petra Verdonk VUmc

In de debatten over familiehuwelijken zijn twee lijnen te onderscheiden. De medisch/genetische lijn en de beleidslijn waarbij familiehuwelijken gelijkgesteld worden aan gedwongen huwelijken. Medisch/genetisch risico op ziekten voor kinderen van verwante paren is beperkt maar wel hoger dan voor niet-verwante paren. De ontwikkelingen binnen genetica maken het mogelijk dat er voor hoog risico echtparen reproductieve opties geboden kunnen worden. In beleid en de wetgeving rond preventie van dwanghuwelijken wordt sinds 2015 aan verwante paren voor het sluiten van hun huwelijk een aparte verklaring gevraagd dat er geen sprake is van dwang. Aan de hand van casussen worden beide lijnen in de debatten besproken.

16.15 - Afsluiting - Conclusies en aanbevelingen

16.45 - Tijd voor een drankje

17.00 - Einde bijeenkomst

Informatietafel: Er is ruimte voor uw publicaties, onderzoeken, informatiemateriaal van u of uw organisatie.

Personalia

*Edien Bartels is cultureel antropoloog en emeritus bij de afdeling Sociale en Culturele Antropologie van de Vrije Universiteit. Zij deed onderzoek naar achterlatingen van vrouwen en kinderen, gedwongen huwelijken, familiehuwelijken, meisjesbesnijdenis, hymenconstructie, psychosomatische klachten bij Turkse en Marokkaanse vrouwen, de vrouwenbeweging en ontwikkelingen in islam in Noord Afrika en Nederland. Momenteel doet zij onderzoek naar gender en radicalisering.

*Tamara van Batenburg-Eddes, opgeleid als psycholoog, is onderzoeker bij de afdeling Onderzoek & Business Intelligence van de Gemeente Rotterdam. Zij deed onderzoek naar voorlopers en uitkomsten van neuromotoriek bij baby's (onderdeel van een grootschalige longitudinale cohortstudie Generation R). Zij richt zich nu op onderzoek naar gezondheid, zorg en welzijn en nieuwe ontwikkelingen in onderzoeksmethoden.

*Lenie Brouwer is cultureel antropoloog en verbonden aan de afdeling Sociale en Culturele Antropologie van de Vrije Universiteit. Zij gaf onderwijs bij het NIMAR in Marokko, deed onderzoek naar Turkse en Marokkaanse weglousters, gebruik van sociale media en de 20 Februaribeweging in Marokko. Momenteel doet zij onderzoek naar gender en radicalisering.

*Esther van Eijk heeft rechtsantropologisch onderzoek verricht in Damascus naar het familierecht van Syrië. Dit onderzoek is gepubliceerd in het boek *Family Law in Syria: Patriarchy, Pluralism and Personal Status Laws* (I.B. Tauris, 2016). Daarnaast heeft zij onderzoek gedaan naar religieuze huwelijken, kinderhuwelijken en huwelijkse gevangenschap in Nederland. Esther werkt als beleidsmedewerker bij de Stichting voor Interculturele Participatie en Integratie, en is verbonden aan de Universiteit Maastricht als geaffilieerd onderzoeker.

*Betty de Hart is verbonden aan de rechtenfaculteit van de VU als hoogleraar Transnationale Gezinnen en Migratierecht en aan de UvA als hoogleraar migratierecht. Zij heeft onder meer onderzoek gedaan naar de ontwikkeling en effecten van het gezinsherenigingsbeleid.

*Laura Hoekstra is onderzoeker bij de afdeling Onderzoek & Business Intelligence van de Gemeente Rotterdam.

*Lisette Ipenburg is jurist en verbonden aan het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating in Den Haag.

*Pauline Kruiniger, jurist en verbonden aan de Universiteit Maastricht, deed onder meer onderzoek naar de erkenning van 'islamitische' echtscheidingen in Europa. Haar meest recente onderzoek betreft onderzoek naar juridische preventieve middelen en oplossingen voor huwelijkse gevangenschap, onder andere naar de erkenning van Nederlandse echtscheidingen in islam-georiënteerde landen.

*Anita Nanhoe, opgeleid als psycholoog, is onderzoeker bij de afdeling Onderzoek & Business Intelligence van de Gemeente Rotterdam. Zij deed onderzoek naar onderwijssucces van Marokkaanse, Hindostaanse en autochtone Nederlandse leerlingen uit lagere milieus. Daarnaast heeft zij bijgedragen aan diverse onderzoeken op het gebied van integratie, onderwijs, geweld in afhankelijkheidsrelaties, mensenhandel, emancipatie en het zelfbeschikkingsrecht (zie www.anitananhoe.nl).

*Susan Rutten, is jurist en gespecialiseerd in islamitisch familierecht. Zij is bijzonder hoogleraar Islamitisch Familierecht in een Europese Context aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Maastricht.

*Eliane Smits van Waesberghe is cultureel antropoloog en senior onderzoeker bij het Verwey-Jonker instituut. Zij richt zich op thema's rondom zelfbeschikking waaronder huwelijksdwang en kindhuwelijken. Daarnaast is zij betrokken bij onderzoeken naar huiselijk geweld en kindermishandeling.

*Iris Sportel, Radboud Universiteit, instituut voor rechtssociologie/Centrum voor Migratierecht, is antropoloog. Zij deed onder meer onderzoek naar echtscheiding in Nederland-Marokkaanse en Nederlands-Egyptische gezinnen; gedwongen huwelijken, achterlating en huwelijkse gevangenschap en opvanglocaties voor uitgeprocedeerde asielzoekers. Sinds kort werkt zij aan een onderzoek naar rechtszaken over kinderen uit minderheidsgezinnen

*Leen Sterckx is socioloog en deed onderzoek naar de partnerkeuze en huwelijken van jongeren van Turkse en Marokkaanse herkomst in Nederland, naar gemengde huwelijken en transnationale huwelijken. Ook deed zij onderzoek naar de achtergronden van huwelijksmigratie en de leefsituatie van huwelijksmigranten. Zij is wetenschappelijk medewerker bij het Sociaal en Cultureel Planbureau.

*Oka Storms is cultureel antropoloog en deed onderzoek naar huwelijksdwang, familiehuwelijken en achterlatingen. Zij is gepromoveerd op een proefschrift over *Muslim Women navigating marriage*, en werkzaam als adviseur aanpak huiselijk en seksueel geweld bij Movisie.

*Petra Verdonk, UHD en Teamleider Participatie en Diversiteit bij afd. Metamedica VUmc, opgeleid als psycholoog. Onderzoek naar gender en diversiteit in geneeskundeonderwijs en public health, coördinator van leerlijn Interculturalisatie en Diversiteit in het geneeskundeonderwijs, met daarin onder andere aandacht voor taalbarrières, zorg voor ongedocumenteerden, reflexiviteit bij aankomend artsen, en daarbinnen ook coördinator van een bachelor (jaar 3) keuzecursus over *Gender and Diversity in Medicine*.

*Theo Wijngaard is jurist en advocaat in Haarlem (Boesjes & Wijngaard Advocaten), specialiseert zich op het snijvlak van vreemdelingenrecht (zowel asiel- als regulier) en personen- en familierecht, met een bijzonder interesse in het islamitisch personen- en familierecht.

*Joke Verkuijlen, voorzitter Stichting Landelijke Werkgroep Mudawwanah. Heeft ruime ervaring m.b.t. het ontwikkelen, organiseren en coördineren van projecten inzake rechtspositie, zelfbeschikking, veiligheid, geweld in afhankelijkheidsrelaties e.a. vraagstukken. Was werkzaam bij het Steunpunt Remigranten Marokko met inzet voor effectievere transnationale hulp voor achtergelaten vrouwen. Werkte mee aan diverse onderzoeken m.b.t. achterlating, huwelijksdwang, migratievraagstukken. Regionaal actief bij Stichting Kompas: Maatschappelijke Participatie Bommelerwaard, beleid en organisatie. Studierichting: Pedagogische en Andragogische Wetenschappen.

Stichting Landelijke Werkgroep Mudawwanah

De LWM (1999) heeft als doel: het versterken van de rechtspositie, zelfbeschikking, emancipatie en veiligheid van migranten- en vluchtelingenvrouwen, -mannen en -kinderen. De LWM organiseert o.a. dialoogbijeenkomsten met taboe-onderwerpen. Is actief in het Consortium Zelfbeschikking en maakt deel uit van de Alliantie 'Verandering van binnenuit', in opdracht van OCW: project Gender- en LHBTI-gelijkheid en verbetering van sociale veiligheid. (2018-2022) De LWM is partner in het onderzoek Huwelijkse gevangenschap van de Universiteit van Maastricht.